

Olsztyn, 3 września 2025 r.

PS-VI.431.3.11.2025.ICZ

Szanowna Pani
Anna Marchlewska-Barczewska
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Nowym Mieście Lubawskim
ul. Grunwaldzka 3
13-300 Nowe Miasto Lubawskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrolę przeprowadzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, ul. Grunwaldzka 3, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie. W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli Jednostką kierowała pani Anna Marchlewska-Barczewska, która stanowisko Dyrektora Jednostki objęła z dniem 23 stycznia 2018 r. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Anny Marchlewskiej-Barczewskiej – Dyrektora kontrolowanej Jednostki.

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

Iwona Czmochowska – główny specjalista, legitymacja służbowa nr 39/2019, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego, oraz

Iwona Gnidzińska – główny specjalista, kierująca zespołem pracowników, legitymacja służbowa nr 57/2024, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego, na podstawie pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.556.2025 z 12 czerwca 2025 r., wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Termin kontroli: Kontrolę rozpoczęto w dniu 25 czerwca 2025 r. i zakończono w dniu 4 lipca 2025 r. z wyłączeniem dni: 27 czerwca 2025 r., 30 czerwca 2025 r., 1-2 lipca 2025 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 2 w 2025 r.

Zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: Realizacja zadań powiatu w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej;
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 oraz art. 197b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49) – dalej jako ustawa wrispz, w związku z zapisami art. 180 pkt. 3, art. 182 ust. 1 oraz art. 140–153 ustawy wrispz, oraz z zapisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 572) – dalej jako Kpa.

USTALENIA KONTROLI

W treści ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. Ośrodek /PCPR/ Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim,
2. Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, panią Annę Marchlewską-Barczewską,
3. Regulamin – co oznacza: obowiązujący w dacie kontroli Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim,
4. Osoba usamodzielniania/wychowanek – co oznacza: osobę opuszczającą po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka bądź placówkę opiekuńczo-wychowawczą, o której mowa w art. 140 ustawy w.r.p.,
5. IPU/program – co oznacza: indywidualny program usamodzielniania, o którym mowa w art. 145 ustawy w.r.p.,
6. Wykaz/Wykaz osób usamodzielnianych – co oznacza: wykaz osób będących w procesie usamodzielniania w badanym okresie, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę,
7. Powiat - co oznacza: Powiat Nowomiejski,
8. Obwieszczenia – co oznacza: Obwieszczenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach (obowiązujące w okresie objętym kontrolą).

Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w PCPR dokumentacji (w tym dokumentów powstałych przed 1 stycznia 2024 r., a mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą), informacje i wyjaśnienia przekazane przez panią Annę Marchlewską-Barczewską – Dyrektora PCPR.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z uchybieniem**.

USTALENIA KONTROLI

1. Dokumenty organizacyjne kontrolowanej Jednostki i organizacja pracy w zakresie realizacji zadań związanych z usamodzielnieniem wychowanków pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim wyznaczone przez Starostę Nowomiejskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie działało m.in. na podstawie Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim wprowadzonego Uchwałą Zarządu Powiatu w Nowym Mieście Lubawskim Nr 150/822/2018 z dnia 29 sierpnia 2018 r., wraz ze zmianami **/akta kontroli str. 1-14/**.

W strukturze organizacyjnej kontrolowanej Jednostki wyodrębniono **Zespół do spraw pieczy zastępczej, wspierania rodziny, usamodzielniania wychowanków, interwencji kryzysowej i przemocy**. Do zadań tego zespołu należą m.in. zadania w zakresie usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej. Powołanie w kontrolowanej Jednostce ww. Zespołu, do zadań którego należą nie tylko zadania wynikające z ustawy w.r.p. sprzeczne jest z zapisem art. 76 ust. 2 tej ustawy. W myśl tego artykułu jeśli powiatowe centrum pomocy rodzinie powołane zostanie na organizatora rodzinnej

pieczy zastępczej, w centrum tym tworzy się zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie ze Stanowiskiem Najwyższej Izby Kontroli wyrażonym w wystąpieniu pokontrolnym P/23/033 znak: LLO.410.007.01.2023 „*jakkolwiek ustawa o pieczy zastępczej nie doprecyzowuje kto wchodzi w skład takiego zespołu, jak również kto kieruje jego pracami i jaki jest zakres jego zadań, samodzielności i odpowiedzialności, to bezspornym pozostaje, że zespół taki nie powinien realizować zadań wynikających z innych ustaw*”. W ślad za tym stanowiskiem zespół kontrolny wskazuje na konieczność dokonania zmian w nazewnictwie Zespołu, co być może będzie wymagało również zmian w organizacji wewnętrznej w kontrolowanej Jednostce.

W Regulaminie nie ujęto zadań przypisanych do poszczególnych stanowisk pracy, natomiast w toku kontroli ustalono, iż w PCPR zadania z zakresu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej realizują 4 osoby.

Do zadań starszego specjalisty pracy z rodziną należy w szczególności:

- obejmowanie opieką rodzin zastępczych i usamodzielnianych wychowanków, którzy nie zostali objęci opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- współpraca w opracowaniu i monitorowanie realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków, którzy opuścili instytucjonalną pieczę zastępczą,
- współpraca z pracownikiem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie zajmującym się wypłatą świadczeń.

Zgodnie z zapisami Regulaminu koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej m.in.:

- udzielają wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- udzielają pozamaterialnych form wsparcia,
- udzielają pomocy przy tworzeniu indywidualnego programu usamodzielnienia.

Starszy pracownik socjalny prowadzi postępowania administracyjne w zakresie przyznawania usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej świadczeń pieniężnych.

Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej z terenu powiatu mają możliwość skorzystania ze wsparcia specjalistycznego: psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego oferowanego przez kontrolowaną Jednostkę **/akta kontroli str. 15/**.

Działania PCPR dotyczące usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, zgodnie z informacją Dyrektora obejmują również:

- wsparcie w tworzeniu i realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia,
- monitorowanie realizacji określonych w nich działań,
- pomoc w modyfikacji IPU (w przypadku zmiany sytuacji życiowej),
- udzielanie pomocy w sporządzaniu pism urzędowych, wypełnianiu wniosków – dla potrzeb PCPR (świadczenia na rzecz usamodzielnianych wychowanków),
- udzielaniu informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia (psychologa, pedagoga, radcy prawnego, doradcy zawodowego) w PCPR oraz miejscu ich osiedlenia,
- współpracę ze środowiskiem osoby usamodzielnianej **/akta kontroli str. 15/**.

W PCPR nie wprowadzono wewnętrznych zarządzeń, regulujących kwestie usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej.

2. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Nowym Mieście Lubawskim w badanym okresie.

Z Wykazu osób usamodzielnianych, sporządzonego przez Jednostkę kontrolowaną, który stanowi **akta kontroli str. 18-19**, wynika, że w badanym okresie, procesem usamodzielnienia objęto 14 wychowanków, w tym:

- 5 - którzy opuścili rodziny zastępcze spokrewnione,
- 4 - którzy opuścili rodziny zastępcze niezawodowe,
- 2 - którzy opuścili rodzinne domy dziecka,
- 3 - którzy opuścili placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Spośród 14 wychowanków:

- 9 przyznano pomoc na kontynuowanie nauki, w tym 2 wychowanków pobierało świadczenie z innych powiatów, a w przypadku 1 wychowanka w dacie kontroli toczyło się postępowanie o uchylenie decyzji przyznającej pomoc na kontynuację nauki,
- 6 przyznano pomoc na usamodzielnienie, 1 wniosek został wycofywany przez wychowanka z uwagi na zmianę jego sytuacji życiowej i prośbę o możliwość skorzystania z pomocy na usamodzielnienie w późniejszym terminie,
- 3 przyznano pomoc na zagospodarowanie (w tym, 2 osobom pochodzącym z terenu innego powiatu),
- 1 udzielono pomocy psychologicznej,
- żaden z usamodzielnianych wychowanków w okresie podlegającym kontroli nie złożył do PCPR wniosku o udzielenie pomocy prawnej, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, a także z pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że osoby pełnoletnie, które po 18 r. ż. nadal przebywają w dotychczasowej rodzinie zastępczej otrzymują pomoc ze strony koordynatora, o ile rodzina jest objęta jego wsparciem. W przypadku usamodzielnianych wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych nieobjętych wsparciem koordynatora, pomocy udziela im starszy specjalista pracy z rodziną.

Wybrani przez wychowanków opiekunowie usamodzielnienia to:

- w 10 przypadkach rodzic zastępczy,
- w 3 przypadkach pracownik placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- w 1 przypadku inna osoba (ciocia).

Dyrektor, zapytany w jaki sposób wychowankowie informowani są o procedurach związanych z procesem usamodzielnienia, odpowiedział: *„Osoba usamodzielniana jest informowana o procesie usamodzielnienia na różne sposoby (rozmowy, spotkania), włączając w to spotkania z opiekunem procesu usamodzielnienia. Pomoc jest przyznawana lub udzielana na wniosek osoby usamodzielnianej. Rozmowy z usamodzielnianymi wychowankami i ich opiekunami są dokumentowane poprzez zapisy w adnotacjach urzędowych”* /akta kontroli str. 15-16/.

Z przedstawionej przez Dyrektora pisemnej informacji wynika, że PCPR wypłaca świadczenia osobom usamodzielnianym w ustawowych wysokościach, zgodnie z aktualnie obowiązującym Obwieszczeniem. Rada Powiatu Nowomiejskiego nie podjęła dotychczas uchwały podwyższającej wysokość przyznawanych przez organizatora świadczeń /akta kontroli str. 16/, co potwierdziła przedłożona dokumentacja.

Z informacji otrzymanej od Dyrektora PCPR wynika, że w 2024 r. na wypłatę świadczeń przysługujących usamodzielnianym Powiat wydatkował środki w wysokości 68.205,46 zł, w tym:

- osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, z tego:
 - 26 471,46 zł – pomoc na kontynuowanie nauki,
 - 24 985,00 zł – pomoc na usamodzielnienie,
 - 0,00 – pomoc na zagospodarowanie.
- osobom usamodzielnianym opuszczającym instytucjonalną pieczę zastępczą, z tego:
 - 0,00 zł – pomoc na kontynuowanie nauki,
 - 14 477,00 zł – pomoc na usamodzielnienie,
 - 2 272,00 zł – pomoc na zagospodarowanie.

W 2025 r. na wypłatę świadczeń przysługujących usamodzielnianym wychowankom Powiat zaplanował środki w wysokości 120.000 zł, w tym:

- osobom usamodzielnianym z rodzin zastępczych, z tego:
 - 40 000,00 zł – pomoc na kontynuowanie nauki,
 - 40 000,00 – pomoc na usamodzielnienie,
 - 10 000,00 zł – pomoc na zagospodarowanie.
- osobom usamodzielnianym z instytucjonalnej pieczy zastępczej, z tego:
 - 10 000,00 zł – pomoc na kontynuowanie nauki,
 - 15 000,00 zł – pomoc na usamodzielnienie,
 - 5 000,00 zł – pomoc na zagospodarowanie.

3. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i formy udzielonego wsparcia

Oceny wykonania przez kontrolowaną Jednostkę zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej dokonano w oparciu o analizę dokumentacji 9 wychowanków z Wykazu pod poz.: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, którzy w okresie podlegającym kontroli objęci byli procesem usamodzielnienia.

a) Wskazanie opiekuna usamodzielnienia

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy wrispz, osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Stwierdzono, że spośród 9 wychowanków, 7 terminowo wyznaczyło opiekuna usamodzielnienia (uzyskując jego pisemną zgodę), natomiast 2 wychowanków wyznaczyło opiekuna usamodzielnienia (uzyskując jego pisemną zgodę), po terminie. Niedotrzymanie terminu dotyczyło wychowanków:

- pod poz. 4 z Wykazu - opiekuna usamodzielnienia wyznaczono 4 miesiące i 8 dni po terminie,
- pod poz. 7 z Wykazu - opiekuna usamodzielnienia wyznaczono 4 miesiące po terminie **/akta kontroli str. 20-21/**.

Ustalono, iż w przypadku wychowanka pod poz. nr 4 z Wykazu osób usamodzielnianych został on umieszczony w pieczy zastępczej po ukończeniu 17 r. ż., a wybór opiekuna procesu usamodzielnienia nastąpił 17 dni po umieszczeniu tego wychowanka w instytucjonalnej pieczy zastępczej zatem w ocenie kontrolujących powyższe było obiektywnie uzasadnione. W przedłożonych kontrolującym aktach wychowanka pod poz. nr 4 z Wykazu brak było akceptacji przez kierownika powiatowego

centrum pomocy rodzinie właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie wyboru opiekuna procesu usamodzielnienia tego wychowanka. Ponadto informacja o wyborze opiekuna procesu usamodzielnienia przekazana została do powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na kontynuację nauki i usamodzielnienie po upływie 5 miesięcy od pozyskania przez PCPR takiej informacji. Wychowanek ten pochodził z innego powiatu niż powiat nowomiejski, zatem decyzje dotyczące przyznania mu, bądź też odmowy przyznania świadczeń pieniężnych nie znajdowały się w dokumentacji kontrolowanej Jednostki / nie podlegały ocenie zespołu kontrolujących **/akta kontroli str. 22-23/**.

Z pisemnej informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, że „*akceptacja opiekuna procesu usamodzielnienia omyłkowo została podpisana przez Dyrektora PCPR w Nowym Mieście Lubawskim oraz wysłana do powiatu właściwego po upływie 5 miesięcy. Pozostałe dokumenty związane z procesem usamodzielnienia czyli indywidualny program usamodzielnienia oraz zmiany podpisywał już właściwy do ponoszenia kosztów związanych z kontynuowaniem nauki Dyrektor PCPR*” **/akta kontroli str. 20, 24 oraz 28/**.

Ze względu na incydentalność tego przypadku oraz biorąc pod uwagę fakt, iż powyższe nie przyniosło negatywnych skutków dla osoby usamodzielnianej, organ kontroli odstąpił od wydania zaleceń pokontrolnych w tym obszarze. Jednocześnie w ramach bieżącego instruktażu kontrolujący wskazali na konieczność stosowania terminów przewidzianych prawem, względem opracowywania dokumentacji usamodzielnianych wychowanków.

Również w przypadku wychowanka z Wykazu pod poz. 7 wybór opiekuna procesu usamodzielnienia po terminie, o którym mowa w art. 145 ust. 2 ustawy wripsz, spowodowany był faktem, że wychowanek został umieszczony w placówce w wieku 17 lat i nie przebywał w pieczy zastępczej na rok przez osiągnięciem pełnoletności **/akta kontroli str. 21, 24 oraz 28/**.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że osoby wskazane przez wychowanków na opiekunów usamodzielnienia spełniały warunki, o których mowa w art. 145 ust. 3 ustawy wripsz. W każdym przypadku opiekun usamodzielnienia wyrażał pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji i uzyskiwał akceptację Dyrektora PCPR lub kierownika właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie (poza przypadkiem wychowanka z Wykazu pod poz. 4 opisanym powyżej).

b) Opracowywanie indywidualnego programu usamodzielnienia

Ustalono, że każda osoba usamodzielniana, której dokumentację analizowano, posiadała Indywidualny Program Usamodzielnienia. Programy te były opracowywane przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez tę osobę pełnoletności. Przykładowy wzór IPU stanowią **akta kontroli str. 30-39**.

Analiza indywidualnych programów usamodzielnienia wykazała, iż zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wripsz, określały one:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Ustalono, że poddane analizie IPU zawierały wszystkie elementy, o których mowa w art. 145 ust. 1 ustawy wripsz. Zawierały też szczegółowe informacje na temat usamodzielnianego wychowanka (również dane dotyczące pobytu w pieczy zastępczej oraz dane rodziny biologicznej).

Ponadto zawierały dane opiekuna procesu usamodzielnienia, charakterystykę środowiska, w którym wychowanek usamodzielnia się, a także zestawione tabelarycznie cele szczegółowe do osiągnięcia w procesie usamodzielnienia się wraz ze spodziewanymi ich efektami. Ponadto każdy poddany analizie IPU określał plan działania osoby usamodzielnianej, zawierający zadania do realizacji, terminy realizacji tych zadań, a także osoby odpowiedzialne za ich realizację. IPU zawierały również zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem procesu usamodzielnienia, obowiązki osoby usamodzielnianej oraz opiekuna procesu usamodzielnienia, ale także zadania kontrolowanej Jednostki w zakresie wsparcia w realizacji założeń IPU oraz udzielenia pomocy finansowej oraz rzeczowej.

Ustalono, że w IPU 6 wychowanków (poz. nr 1, 3, 4, 5, 6, 7 z Wykazu osób usamodzielnionych) dokonano zmian w związku ze zmianą ich sytuacji życiowej. Zmiany te, stosownie do art. 145 ust 6 ustawy wrispsz, były dokonane wspólnie z opiekunem. W każdym przypadku, w myśl art. 145 ust 6a ustawy wrispsz, zmiany IPU zostały zatwierdzone przez Dyrektora, a w przypadku wychowanków z Wykazu pod poz. 3 i 4 zawierały one akceptację kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie **/akta kontroli str. 40-53/**.

Zgodnie z art. 145 ust 5 ustawy wrispsz Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie informuje powiat właściwy ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej o zamiarze osiedlenia się tej osoby w miejscowości wskazanej w indywidualnym programie usamodzielnienia oraz przesyła mu kopię tego programu i informacje o opiece usamodzielnienia.

W wyniku analizy dokumentacji stwierdzono, że w przypadku wychowanka z Wykazu pod poz. nr 10 w dniu 22 stycznia 2020 r. poinformował on (w formie oświadczenia) o osiedleniu się na terenie innego powiatu. PCPR nie zrealizował w tym czasie zapisu wynikającego z art. 145 ust. 5 ustawy wrispsz tj. nie poinformował o tym fakcie powiatu, na terenie którego wychowanek osiedlił się. Dokumentacja dotycząca procesu usamodzielnienia tej osoby została przesłana do pcpr powiatu właściwego ze względu na miejsce osiedlenia się wychowanka dopiero 13 stycznia 2025 r. na prośbę tego powiatu, w czasie gdy wychowanek złożył wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie **/akta kontroli str. 54-55/**.

Z wyjaśnień uzyskanych od Dyrektora wynika, że: „*wychowanek pozostał w rodzinie zastępczej po osiągnięciu pełnoletności na czas kontynuowania nauki. W indywidualnym programie usamodzielnienia: cele do osiągnięcia w programie usamodzielnienia pkt 5 wychowanek zaznaczył, że po ukończeniu nauki będzie starał się o pozyskanie mieszkania na terenie Warszawy bądź w okolicy lub na terenie innego, dużego miasta. Wychowanek przez okres kontynuowania nauki nie zamierzał zmieniać miejsca osiedlenia, którym było miejsce zamieszkiwania dotychczasowej rodziny zastępczej, w której [tu wskazano imię dziecka] nadal przebywał czyli Nowe Miasto Lubawskie. Warszawa oraz Łódź na tamten moment nie były miastami, w których wychowanek osiedlił się. Były tymczasowe na czas kontynuowania nauki. Do 31.08.2023r. [tu wskazano imię dziecka] przebywał w rodzinie zastępczej zamieszkującej na terenie Nowego Miasta Lubawskiego i to rodzina zastępcza otrzymywała pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka. Art. 145 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie wymagał realizacji, ponieważ powiatem właściwym do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie był powiat nowomiejski. Z chwilą osiedlenia się [tu wskazano imię dziecka]*

w miejscowości Łódź i złożenia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej Wydział Pieczy Zastępczej w Łodzi wniosku o przyznanie pomocy pieniężnej na zagospodarowanie ww. jednostka zwróciła się do naszego PCPRu o przesłanie stosownych informacji i dokumentów (pismo z dnia 21.01.2025 r.) co zostało przekazane przez PCPR w Nowym Mieście Lubawskim.” **/akta kontroli str. 27-28/**. Przedłożona kontrolującym dokumentacja potwierdzała, że dopiero po otrzymaniu pisma z powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego ze względu na miejsce osiedlenia się tej osoby tj. w momencie złożenia przez tę osobę wniosku o przyznanie pomocy na zagospodarowanie PCPR przekazał niezbędne informacje dotyczące usamodzielnianego wychowanka.

Stwierdzono również, że w przypadku wychowanka pod poz. nr 11 z Wykazu, w modyfikacji IPU z dnia 31 sierpnia 2018 r. **/akta kontroli str. 43/** poinformował on o wyprowadzce na teren innego powiatu, która nastąpić miała we wrześniu 2018 r. Wychowanek wskazał przy tym dokładny adres nowego miejsca zamieszkania. PCPR również w tym przypadku nie zrealizował zapisu wynikającego z art. 145 ust. 5 ustawy wrispz i nie poinformował o tym fakcie powiatu, na terenie którego wychowanek osiedlił się, a dokumentacja dotycząca procesu usamodzielnienia została przesłana do pcpr powiatu właściwego ze względu na miejsce osiedlenia się wychowanka dopiero 21 czerwca 2024 r. na prośbę tego powiatu, w czasie gdy wychowanek złożył wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie **/akta kontroli str. 56-57/**.

Zapytany o podanie przyczyn Dyrektor kontrolowanej jednostki wskazał, że nie przekazano dokumentacji wychowanka do właściwego pcpr „z uwagi na to, że wyżej wymieniona nie deklarowała, że osiedli się na terenie ww. miasta, ponadto nadal pozostawała w rodzinie zastępczej z terenu powiatu nowomiejskiego gdzie przebywała w weekendy i okresy wolne od nauki”.

W badanych przypadkach nie było możliwości stwierdzić jakie skutki wywołały te uchybienia. Jednakże w przypadku niepowiadomienia pcpr-ów z dużych miast, które często stają się destynacją młodych ludzi, zaniechanie obowiązku wynikającego z art. 145 ust. 5 ustawy wrispz skutkować może brakiem zabezpieczenia przez powiat środków finansowych na przyznanie pomocy na zagospodarowanie dla usamodzielnianego wychowanka. W ocenie kontrolujących informowanie powiatu właściwego ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej niezwłocznie po powzięciu przez kontrolowaną Jednostkę takiej informacji pozwoli na zabezpieczenie przez ten powiat odpowiednich środków finansowych na udzielenie pomocy.

Z informacji uzyskanej od Dyrektora wynika, że w trakcie procesu usamodzielnienia 2 wychowanków dokonało zmiany opiekuna procesu usamodzielnienia (poz. nr 11 i 13 z Wykazu). Poddana analizie dokumentacja wychowanka pod poz. nr 11 z Wykazu osób usamodzielnianych wykazała, że dokumenty te zawierały wyłącznie podpisy pierwotnie wskazanych opiekunów, którzy brali udział w jego opracowaniu. Biorąc pod uwagę obowiązki, jakie na opiekuna usamodzielnienia nakładają przepisy ustawy wrispz, w opinii kontrolujących, w przypadku jego zmiany, zasadne jest zapoznanie nowego opiekuna z IPU i udokumentowanie tego faktu w formie podpisu na dokumencie. Praktyka ta może mieć znaczący wpływ na skuteczność procesu usamodzielnienia. W powyższym zakresie Dyrektorowi udziela się bieżącego instruktażu.

Z informacji Dyrektora wynika, że w okresie objętym kontrolą nie było przypadku odmowy zatwierdzenia indywidualnego programu usamodzielnienia **/akta kontroli str. 17/**.

Ponadto, jak wynika z przedłożonych informacji, w okresie objętym kontrolą 1 wychowanek przerwał proces usamodzielnienia, ze względu na skreślenie z listy słuchaczy **/akta kontroli str. 17/**.

Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniania wraz z opiekunem usamodzielnienia oraz kierownikiem powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie, stosownie do zapisów art. 145 ust. 7 ustawy w.r.p.s.p. dokonują oceny końcowej procesu usamodzielnienia. W kontrolowanej Jednostce – jak wynika z informacji przekazanych przez Dyrektora - stosuje się praktykę dokonywania oceny końcowej procesu usamodzielnienia dopiero w momencie ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25-go roku życia oraz po skorzystaniu przez niego z wszelkich możliwych form wsparcia. W okresie objętym kontrolą 1 wychowanek z Wykazu pod poz. nr 11 zakończył proces usamodzielnienia. Wówczas został on dwukrotnie wezwany do stawienia się wraz z opiekunem procesu usamodzielnienia w siedzibie PCPR celem dokonania oceny końcowej IPU. Z uwagi na brak reakcji ze strony tego wychowanka pracownik kontrolowanej Jednostki skontaktował się z nim telefonicznie ustalając termin dokonania oceny. Z rozmowy z usamodzielnianym wychowankiem pracownik sporządził notatkę służbową **/akta kontroli str. 58-60/**.

Ustalono, że w kontrolowanej Jednostce monitorowano realizację IPU, co 6 miesięcy sporządzając „*monitoring programu usamodzielnienia*”, który zawierał, m.in.: dane osoby usamodzielnianej oraz informacje o:

- sytuacji rodzinnej,
- obecnym poziomie wykształcenia,
- sytuacji materialnej i zawodowej,
- warunkach mieszkaniowych,
- sytuacji zdrowotnej **/akta kontroli str. 61-62/**.

c) Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki

W badanym okresie pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało 7 wychowanków oraz 2 wychowanków pochodzących z terenu innego powiatu (pomoc przyznana przez inny powiat). W poddanych analizie przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na podstawie pisemnego wniosku, po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy w.r.p.s.p. W każdym analizowanym przypadku weryfikowany był okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do przyznania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy w.r.p.s.p.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie, zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa **/akta kontroli str. 63-64/** i zostały skutecznie doręczone.

Wszystkie decyzje podpisane były przez Dyrektora, posiadającego stosowne upoważnienie Starosty Nowomiejskiego, które zostało przedłożone zespołowi inspektorów do wglądu.

Decyzje wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na kontynuowanie nauki odpowiadała kwocie, określonej w obowiązujących przepisach. Ustalono, iż w przypadkach tego wymagających, dokonywano zmian decyzji, zgodnie z zapisami Obwieszczenia MRPiPS z dnia 24 marca 2024 r. Postępowania w takich sytuacjach PCPR wszczynano z urzędu.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w przedmiocie przyznania pomocy na kontynuowanie nauki.

Wszystkie analizowane postępowania zakończono w terminie określonym w art. 35 § 3 K.p.a., tj. w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosku.

W czterech spośród analizowanych przypadków (poz. nr 2, 6, 10 i 11 z Wykazu), decyzje o przyznaniu pomocy na kontynuowanie nauki zostały uchylone, ponieważ wychowankowie poinformowali PCPR o zakończeniu nauki w szkole **/akta kontroli str. 151-153/**.

Ustalono, iż w analizowanych przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na czas trwania nauki nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25-go roku życia. Usamodzielniający się wychowankowie, którym PCPR wypłacał pomoc na kontynuowanie nauki, realizowali ją w:

- szkole - 6 osób (poz. nr 1, 2, 3, 4, 6, 10 z Wykazu),
- uczelni - 1 osoba (poz. nr 11 z Wykazu).

Wychowankowie fakt uczenia się potwierdzali aktualnymi zaświadczeniami o kontynuowaniu nauki, które dostarczali do Centrum co pół roku.

Kontrolujący stwierdzili, że pomoc na kontynuowanie nauki, stosownie do art. 146 ust. 3 ustawy wrispz, była wypłaca nie dłużej niż do ukończenia przez wychowanków 25 roku życia.

Przedstawione do wglądu elektroniczne wyciągi z przelewów bankowych potwierdziły że ww. świadczenia wypłacano zgodnie z wydanymi decyzjami, i przelane zostały na wskazane przez wychowanków rachunki bankowe.

d) Przyznawanie pomocy na usamodzielnienie

W okresie objętym kontrolą pomoc na usamodzielnienie otrzymało 6 wychowanków, natomiast 1 z wychowanków złożony wniosek wycofał uznając, że w wynajętym przez niego mieszkaniu znajduje się odpowiednie wyposażenie, a wniosek o pomoc na usamodzielnienie złożył w późniejszym terminie **/akta kontroli str. 65/**.

Stwierdzono, że pomoc na usamodzielnienie każdorazowo przyznawana była po zatwierdzeniu IPU – w myśl art. 145 ust. 1 ustawy wrispz - na podstawie pisemnego wniosku.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami weryfikowano też czy długość okresu przebywania wychowanka w pieczy zastępczej uprawniała do przyznania pomocy na usamodzielnienie – o czym mowa w art. 141 ustawy wrispz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez osoby upoważnione. Wydane zostały zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na usamodzielnienie była zgodna z obowiązującymi przepisami **/akta kontroli str. 65-66/**.

Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście przez wychowanków, co zostało potwierdzone podpisem złożonym na kopii dokumentu. W przypadku decyzji wysyłanych pocztą potwierdzenia ich odebrania (zwrotki) znajdowały się w dokumentacji.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w tym zakresie.

Przedstawione do wglądu listy wypłaconych wychowankom świadczeń w okresie podlegającym kontroli, potwierdziły że przyznana pomoc na usamodzielnienie została wypłacana zgodnie z wnioskami i wydanymi decyzjami oraz przelana na wskazane rachunki bankowe.

e) Przyznanie pomocy na zagospodarowanie

W badanym okresie pomoc na zagospodarowanie otrzymało 3 wychowanków, w tym 2 w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się (poza powiatem nowomiejskim). W wyniku analizy dokumentacji wychowanka z Wykazu pod poz. nr 6 świadczenie przyznawane było na podstawie pisemnego wniosku, po zatwierdzeniu IPU, zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wrispz. w przypadku tego

wychowanka zweryfikowano okres jego przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający do pobierania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy w.r.p.

Decyzja administracyjna, przyznająca wychowankowi z Wykazu pod poz. nr 6 pomoc na zagospodarowanie zawierała wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisana była przez osobę uprawnioną. Wydana była zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na zagospodarowanie była zgodna z obowiązującymi przepisami. Z sentencji analizowanej decyzji wynika, że usamodzielniany wychowanek zobowiązany został do rozliczenia otrzymanej pomocy w wyznaczonym terminie. Decyzja została skutecznie doręczona wychowankowi **/akta kontroli str. 67-68/**.

W wyniku analizy przedłożonych faktur, potwierdzających zakup przez wychowanków artykułów AGD, oraz wyciągów z przelewów bankowych regulujących te faktury, ustalono, że przyznane środki na zagospodarowanie zostały w pełni wydatkowane.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w tym zakresie.

f) Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia

Stwierdzono, że w okresie podlegającym kontroli żaden z usamodzielnianych wychowanków nie zwrócił się o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że *„w chwili rozpoczęcia procesu usamodzielnienia (wskazania przez wychowanka opiekuna procesu usamodzielnienia) pracownik współpracujący z rodziną zastępczą w której przebywa usamodzielniający się wychowanek informuje o możliwości skorzystania z istniejących form wsparcia dla osób usamodzielniających. Ponadto przysługujące formy wsparcia są zawierane w indywidualnym programie usamodzielnienia z określonym terminem realizacji. W indywidualnym programie usamodzielnienia wychowanek wspólnie z opiekunem usamodzielnienia oraz przy wsparciu pracownika PCPR wskazuje z jakich form wsparcia zamierza skorzystać. Pomoc dla usamodzielniających się wychowanków jest udzielana na wniosek wychowanka, który jest zaakceptowany przez opiekuna procesu usamodzielnienia”* **/akta kontroli str. 29/**.

g) Zapewnianie pomocy prawnej i psychologicznej

Z pisemnej informacji przedstawionej w trakcie kontroli przez Dyrektora wynika, że możliwości skorzystania ze wsparcia psychologicznego bądź pomocy prawnej wychowankowie są informowani *„na różne sposoby (rozmowy, spotkania), włączając w to spotkania z opiekunem usamodzielnienia. Pomoc jest przyznawana lub udzielana na wniosek osoby usamodzielnianej. Rozmowy z usamodzielnianymi wychowankami i ich opiekunami są dokumentowane poprzez zapisy w adnotacjach urzędowych”* **/akta kontroli str. 15/**. Ponadto w dokumentacji poddanej analizie znajdowały się pisma kierowane do usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, wskazujące na możliwość bezpłatnego skorzystania z porad prawnych lub psychologicznych ze wskazaniem terminów oraz osób udzielających takiego wsparcia **/akta kontroli str. 69/**.

W okresie podlegającym kontroli jeden z usamodzielnianych wychowanków z Wykazu pod poz. nr 2 skorzystał z pomocy psychologicznej. Z przebiegu spotkania psycholog sporządził *„raport”*. W aktach wychowanka znajdowały się również adnotacje urzędowe pracownika kontrolowanej Jednostki opisujące aktualną sytuację wychowanka, uzasadniająca potrzebę udzielenia wsparcia psychologicznego **/akta kontroli str. 70-72/**.

h) Inne formy wsparcia

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli nie zapewniano innych pozaustawowych form wsparcia osobom usamodzielnianym, ponieważ wychowankowie nie zgłaszali takich potrzeb i nie wnioskowali o inne formy pomocy.

UWAGI I WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że pomimo stwierdzonego uchybienia, w zakresie realizacji bez zbędnej zwłoki obowiązku wynikającego z art. 145 ust. 5 ustawy wripsz, w badanym okresie kontrolowana Jednostka realizowała ustawowe zadania w zakresie pomocy i wsparcia osobom usamodzielnianym, o które wnioskowali usamodzielniani wychowankowie.

ZALECENIE POKONTROLNE

W związku ze stwierdzonym uchybieniem, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wripsz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za jego powstanie stosownych działań, mających na celu jego wyeliminowanie oraz realizację następującego zalecenia:

- 1. W przypadku powzięcia informacji o zamiarze osiedlenia się usamodzielnianego wychowanka poza powiatem nowomiejskim, niezwłocznie realizować zapis wynikający z art. 145 ust. 5 ustawy wripsz.**
- 2. Wdrożyć instruktaż przekazany podczas kontroli w bieżącą pracę Jednostki.**

POUCZENIE

Stosownie do art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Kierownik kontrolowanej jednostki może w każdym czasie wycofać złożone do wystąpienia pokontrolnego zastrzeżenia. Wycofane zastrzeżenia pozostawia się bez rozpatrzenia.

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Piotr Duda

ZASTĘPCA DYREKTORA

Wydziału Polityki Społecznej

Zespół kontrolujących:

Iwona Czmochowska – główny specjalista.

Iwona Gnidzińska – główny specjalista